

Primärvård

1 April 2026

Sandra Weineland
Psykologisk rådgivare Närhälsan
leg psykolog. specialsit klinisk psykologi, docent

Första linjen – hela
människan

Kärna i primärvården

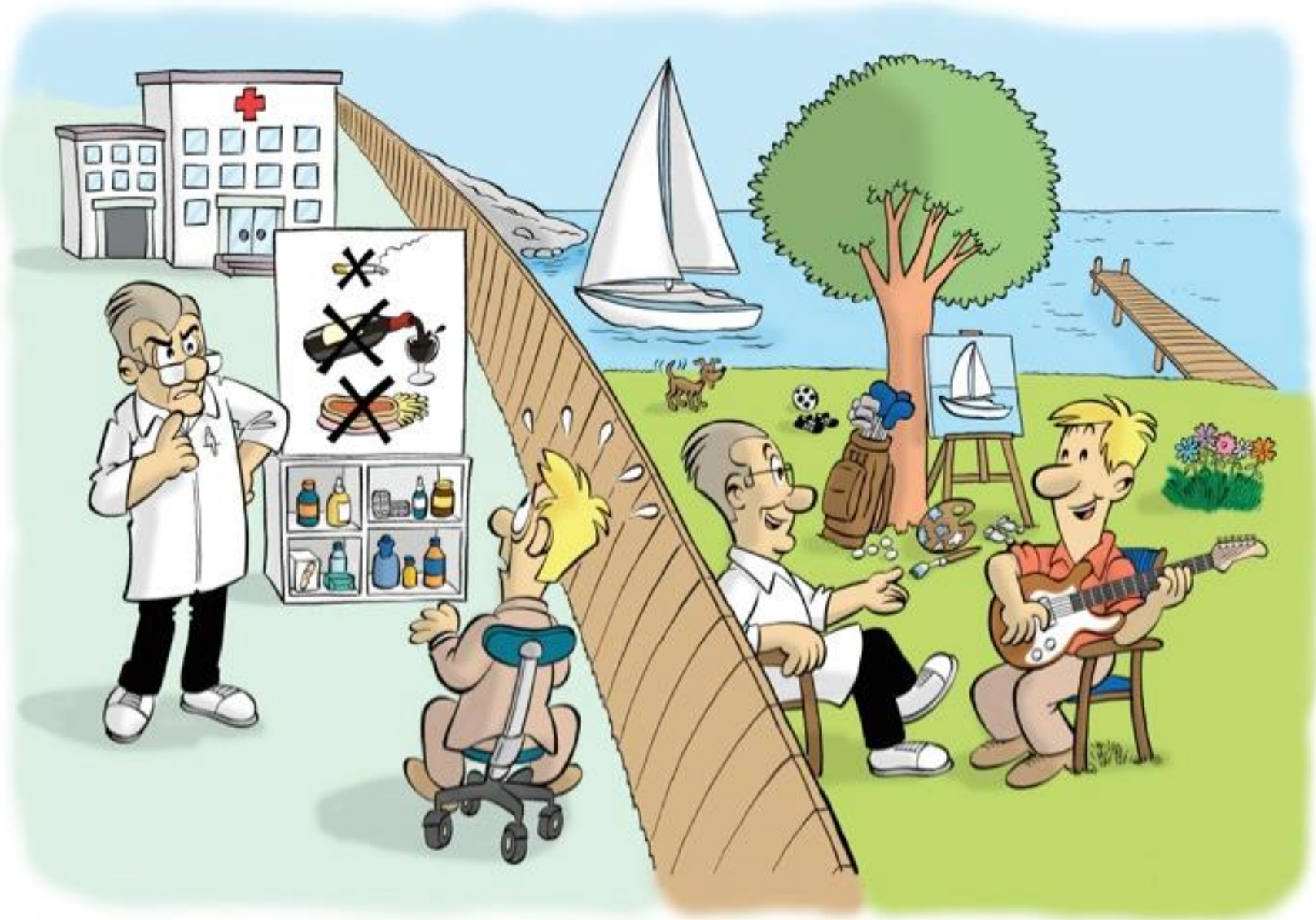
Ge långsiktig vård och följa patienter över tid

Ha en helhetssyn på patienten

Vara tillgänglig för alla

Vad skiljer primärvård från specialistvård?

- Primärvård: Vanligt förekommande sjukdomar
- Specialistvård: Mer sällan förekommande sjukdomar
- Specialistvård: Diagnosfokus, djup kunskap, episodisk kontakt
- Primärvård: Helhetssyn, kontinuitet

Psykisk ohälsa

Patienter i primärvården

- Diagnoser som nedstämdhet och ångest, ca 15 % av diagnoserna i primärvården
- Cirka 70 % av alla patienter med depression och ångest får vård inom primärvården
- Ca 30 - 50 % av patienterna i väntrummet på en vårdcentral behöver hjälp med psykisk ohälsa
- Ca 80% presenterar sina symtom som kroppsliga.

Ökning?

Ca 4000 nya fall av depression och ångest varje månad den senaste tiden

Ny diagnos ångest eller depression

Det är 4000 besök per månad, gällande 2 diagnosgrupper av ca 900 diagnoser som hanteras i primärvård

Hur hjälps vi åt?

Grader av psykisk ohälsa

- 16 % har svår psykisk ohälsa
- 40 % mild till måttlig psykisk ohälsa

Resterande missbruk, annan övrig problematik

Exempel diagnos depressiv epsiod

Kärlek: Familjen (konflikter, minskat deltagande)

Arbete: Arbete (tempo, frånvaro, prestation)

Fritid: Fritidsintressen och socialt liv (minskat intresse)

Hälsa: Fysisk träning (minskad frekvens och duration),
matvanor, rökning, alkohol, droger etc..)

Vanliga reflektioner

- Är det möjligt att uppnå ”fullständig hälsa”?
- Var går gränsen mellan sjukdom och friskhet?
- Om lindrig psykisk ohälsa och subkliniska symtom är så vanligt – kan det betraktas som en del av det normala?
- Vilka konsekvenser får det när vi behandlar något normalt som om det vore sjukdom?

Gemensamma frågor och gemensamma svar

På vårdcentralen

Vårdcentralens arbetsmodell för psykisk ohälsa

- Basuppdrag: bedömning, krisstöd, psykologisk behandling
- Team: läkare, psykolog, kurator/socionom, psykiatrijuksköterska, samt samarbete med fysioterapeut, arbetsterapeut via rehab vårdval

Insatser vid psykisk ohälsa

Rätt insats i rätt tid med rätt dos

Palett av behandlingsalternativ

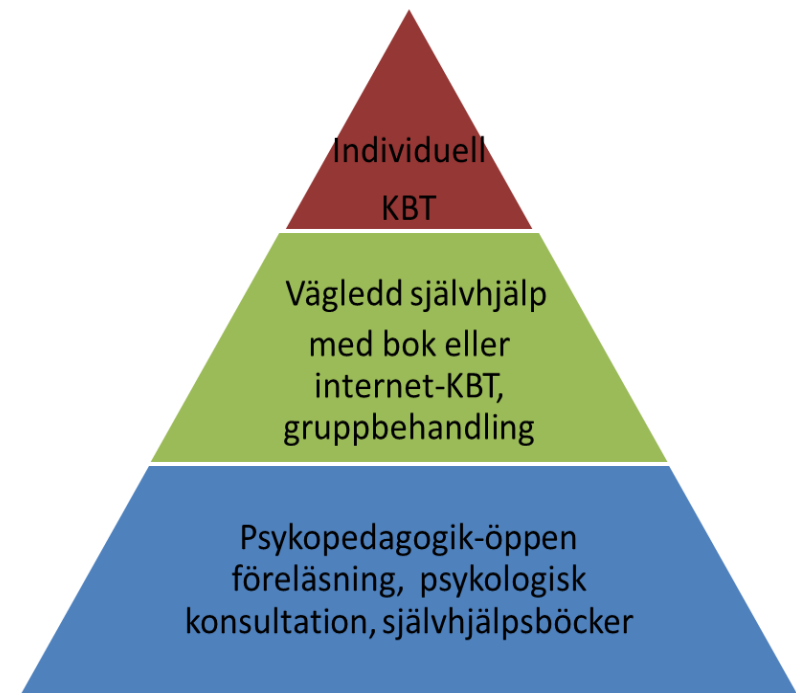

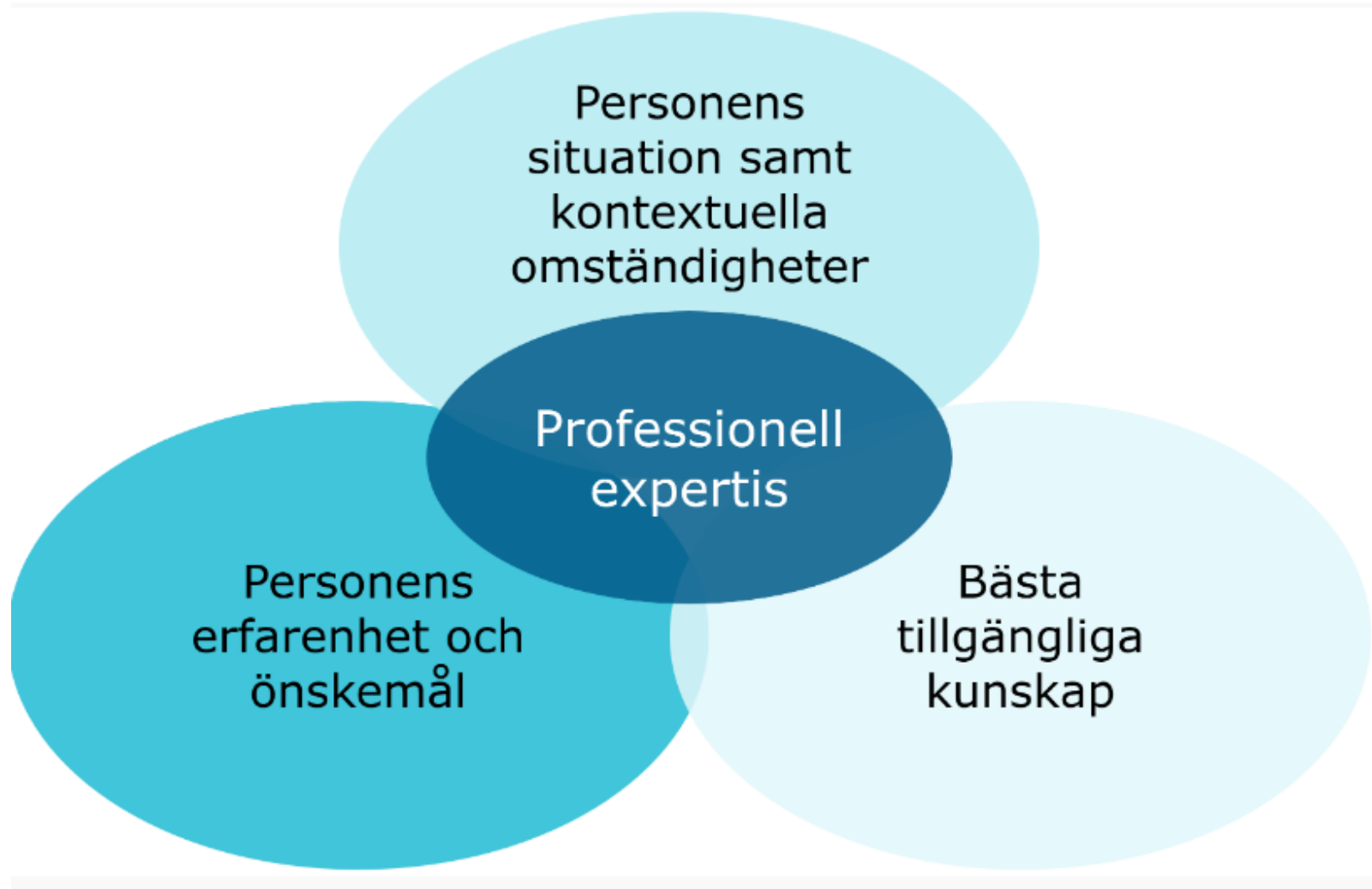
Organiserad som stegvis vård

Stegvis behandling för psykisk ohälsa i VGR

Implementering bl a via VGR riktlinjer och beslut i offentligt driven PV: *Psykologisk behandling vid lindrig till medelsvår depression, ångest och sömnproblem – stegvis behandling.*

1. Klinisk bedömning
2. Psykopedagogiska insatser
3. Vägledad självhjälp via bok eller internetbehandling
4. Gruppbehandling
5. Individuell behandling (traditionell face-to-face)

Samverkan och remissflöden

- Primärvården konsulterar psykiatri innan remiss vid komplexitet
- Samordnad individuell plan (SIP) vid behov av flera aktörer
- Tydlig vårdnivåbeskrivning och gemensam planering viktigt

Organisation och kunskapsstyrning

Nationella initiativ

- Regeringen har förstärkt primärvårdsuppdraget för psykisk ohälsa
- Nationella vårdförlopp utvecklas för depression, ångest, ADHD m.m.

[Nationella vård- och insatsprogram](#)

Regionala medicinska riktlinjer (RMR)

- Fastställer klinisk ansvarsfördelning mellan primärvård och specialistvård
- Stödjer kliniska beslut, patientsäkerhet och samverkan
- Exempel: RMR för depression, ångest, sömnstörning, självskadebeteende
- Tydliggör remissgränser och vårdnivåer

[Ansvarsfördelning och konsultationer mellan primärvård och barn- och ungdomspsykiatri.pdf](#)

Primärvårdens uppdrag – barn och unga

- Bedöma och behandla lindrig till måttlig psykisk ohälsa
- Stödjande samtal, rådgivning, korttidspsykoterapi
- Om ingen förbättring på 6 veckor – remiss till BUP/specialistpsykiatri

[Barn och unga med tecken på psykisk ohälsa - omhändertagande inom vårdval vårdcentral och vårdval rehab.pdf](#)

Avslutning

Utmaningar vi ser

- Kompetensförsörjning
- Fragmenterad vårdstruktur
- Resurser vs. behov
- Uppföljning och styrning

Framgångsfaktorer

- Engagerad personal
- Personcentrerad vård
- Samverkan med psykiatri
- Mätning och utvärdering
- Lokala forsknings-och innovationsprojekt
- Organisatorisk struktur som håller